

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

18 septembrie 2014*

„Trimitere preliminară — Transport aerian — Norme comune pentru operarea serviciilor aeriene în Uniunea Europeană — Regulamentul (CE) nr. 1008/2008 — Libertatea de stabilire a tarifelor — Înregistrarea bagajelor — Supliment de preț — Noțiunea «tarife pentru transportul aerian de pasageri» — Protecția consumatorilor — Aplicarea unei amenzi transportatorului în temeiul unei clauze contractuale abuzive — Normă de drept național potrivit căreia transportul pasagerului și înregistrarea bagajului trebuie să fie cuprinse în prețul de bază al biletului de avion — Compatibilitate cu dreptul Uniunii”

În cauza C-487/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 1 de Ourense (Spania), prin decizia din 23 octombrie 2012, primită de Curte la 2 noiembrie 2012, în procedura

Vueling Airlines SA

împotriva

Instituto Galego de Consumo de la Xunta de Galicia,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul T. von Danwitz, președinte de cameră, și domnii E. Juhász, A. Rosas (raportor), D. Šváby și C. Vajda, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 8 ianuarie 2014,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Vueling Airlines SA, de J. M. Rodríguez Cárcamo și de B. García Gómez, abogados;
- pentru Instituto Galego de Consumo de la Xunta de Galicia, de O. Peñas González și de I. Torralba Mena;
- pentru guvernul spaniol, de A. Rubio González și de S. Centeno Huerta, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de J. Rius și de N. Yerrell, în calitate de agenți,

* Limba de procedură: spaniola.

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 23 ianuarie 2014,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 22 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1008/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 septembrie 2008 privind normele comune pentru operarea serviciilor aeriene în Comunitate (JO L 293, p. 3).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Vueling Airlines SA (denumită în continuare „Vueling Airlines”), pe de o parte, și Instituto Galego de Consumo de la Xunta de Galicia (Institutul Consumatorilor din cadrul guvernului regional al Galiciei, denumit în continuare „Instituto Galego de Consumo”), pe de altă parte, cu privire la aplicarea de către acesta din urmă, în privința Vueling Airlines, a unei amenzi prin care se sancționa conținutul contractelor de transport aerian ale acestei societăți.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

- 3 Convenția pentru unificarea anumitor norme referitoare la transportul aerian internațional, încheiată la Montreal la 28 mai 1999, a fost semnată de Comunitatea Europeană la 9 decembrie 1999 și a fost aprobată în numele acesteia prin Decizia 2001/539/CE a Consiliului din 5 aprilie 2001 (JO L 194, p. 38, Ediție specială, 07/vol. 8, p. 112, denumită în continuare „Convenția de la Montreal”).
- 4 Articolele 17-37 din Convenția de la Montreal constituie capitolul III din aceasta, intitulat „Răspunderea transportatorului și limitele compensării daunelor”.
- 5 Articolul 17 din această convenție, intitulat „[...] daune produse bagajelor”, prevede:

„[...]”

(2) Transportatorul este răspunzător pentru dauna survenită în caz de distrugere, pierdere sau deteriorare a bagajului înregistrat, cu condiția ca faptul care a provocat distrugerea, pierderea sau avarierea să se fi produs la bordul aeronavei sau în cursul oricărei perioade în care transportatorul avea în grijă bagajul înregistrat. Totuși, transportatorul nu este răspunzător dacă și în măsura în care dauna a survenit datorită unui defect al bagajului, calității sau viciului acestuia. În cazul bagajelor neînregistrate, în special al obiectelor personale, transportatorul este răspunzător dacă dauna rezultă din vina sa sau a prepușilor sau a mandatarilor săi.

(3) Dacă transportatorul recunoaște pierderea bagajelor înregistrate sau dacă bagajele înregistrate nu au sosit la destinație în douăzeci și una de zile de la data la care ar fi trebuit să sosească, pasagerul este îndreptățit să își exercite împotriva transportatorului drepturile care decurg din contractul de transport.

(4) Sub rezerva unor dispoziții contrare, în prezenta convenție termenul «bagaje» desemnează bagajele înregistrate, precum și bagajele neînregistrate.”

Dreptul Uniunii

6 Regulamentul nr. 1008/2008 a fost adoptat în temeiul articolului 80 alineatul (2) CE, care corespunde articolului 100 alineatul (2) TFUE, inclus în titlul VI din Tratatul FUE, intitulat „Transporturile”, și care permite stabilirea unor dispoziții corespunzătoare, între altele, în domeniul transporturilor aeriene. Acest regulament constituie o reformare a mai multe regulamente, printre care se numără Regulamentul (CEE) nr. 2409/92 al Consiliului din 23 iulie 1992 privind tarifele serviciilor aeriene pentru transportul de pasageri și de marfă (JO L 240, p. 15, Ediție specială, 07/vol. 2, p. 176).

7 Potrivit considerentului (16) al Regulamentului nr. 1008/2008:

„Clienții ar trebui să fie în măsură să compare efectiv prețurile serviciilor aeriene ale diferitor companii aeriene. Prin urmare, prețul final care urmează să fie plătit de către client pentru serviciile aeriene cu punctul de plecare în Comunitate ar trebui să fie indicat în orice moment și să includă toate tarifele, impunerile și comisioanele. [...]”

8 Articolul 1, intitulat „Obiectul”, din capitolul I din acest regulament, intitulat „Dispoziții generale”, prevede la alineatul (1):

„Prezentul regulament reglementează [...] prețul serviciilor aeriene intracomunitare.”

9 Articolul 2, intitulat „Definiții”, din același capitol din regulamentul menționat, prevede:

„În sensul prezentului regulament:

[...]

4. «serviciu aerian» înseamnă un zbor sau o serie de zboruri pentru transportul de pasageri, de marfă și/sau de poștă în schimbul unei remunerații și/sau sub formă de închiriere;

[...]

13. «serviciu aerian intracomunitar» înseamnă un serviciu aerian operat în cadrul Comunității;

[...]

15. «vânzarea numai a locurilor» înseamnă vânzarea directă către public de locuri în avion, fără niciun alt serviciu asociat, cum ar fi cazarea, de către transportatorul aerian, de către agentul său autorizat sau de către un agent de charter;

[...]

18. «tarife pentru transportul aerian de pasageri» înseamnă prețurile exprimate în euro sau în moneda locală care trebuie plătite transportatorilor aerieni sau agenților acestora sau altor vânzători de bilete pentru transportul pasagerilor prin intermediul serviciilor aeriene, precum și condițiile în care se aplică aceste prețuri, inclusiv remunerarea și condițiile oferite agenților și alte servicii auxiliare;

19. «tarife pentru transportul aerian de marfă» înseamnă prețurile exprimate în euro sau în moneda locală care trebuie plătite pentru transportul de marfă și condițiile în care se aplică aceste prețuri, inclusiv remunerarea și condițiile oferite agenților și alte servicii auxiliare;

[...]”

- 10 Articolul 22, intitulat „Libertatea de stabilire a tarifelor”, din capitolul IV din Regulamentul nr. 1008/2008, intitulat „Dispoziții privind stabilirea tarifelor”, prevede la alineatul (1):

„Fără a aduce atingere [alineatului (1) al articolului 16, intitulat «Principii generale privind obligațiile de serviciu public»], transportatorii aerieni comunitari și, pe bază de reciprocitate, transportatorii aerieni din țări stabilesc în mod liber tarifele pentru transportul aerian de pasageri și respectiv de marfă pentru serviciile aeriene intracomunitare.”

- 11 Articolul 23 din acest regulament, intitulat „Informare și nediscriminare”, care face parte din același capitol, prevede la alineatul (1):

„Tarifele pentru transportul aerian de pasageri și, respectiv, de marfă, aflate la dispoziția publicului larg, includ condițiile aplicabile atunci când sunt oferite sau publicate sub orice formă, inclusiv pe internet, în cazul serviciilor aeriene oferite de pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru în care se aplică tratatul. Prețul final care urmează să fie plătit este indicat în orice moment și cuprinde tariful aplicabil, precum și toate tarifele, impunerile, tarifele suplimentare și alte comisioane aplicabile, care nu pot fi evitate și sunt previzibile în momentul publicării. Pe lângă precizarea prețului final, se specifică cel puțin următoarele:

- (a) tariful pentru transportul aerian de pasageri, respectiv de marfă;
- (b) taxele;
- (c) tarifele de aeroport și
- (d) alte tarife, impuneri, tarife suplimentare și comisioane, precum cele referitoare la securitate sau carburant,

în cazul în care la tariful pentru transportul aerian de pasageri, respectiv de marfă s-au adăugat elementele enumerate la literele (b), (c) și (d). Suplimentele de preț opționale sunt comunicate în mod clar, transparent și lipsit de ambiguitate la începutul oricărui proces de rezervare, iar acceptarea lor de către client se face pe baza alegerii clientului.

[...]”

Dreptul spaniol

- 12 Articolul 97 din Legea 48/1960 privind transportul aerian (Ley 48/1960 sobre Navegación Aérea) din 21 iulie 1960 (BOE nr. 176 din 23 iulie 1960, p. 10291), astfel cum a fost modificată prin Legea 1/2011 de stabilire a programului de securitate al statului privind aviația civilă și de modificare a Legii 21/2003 din 7 iulie privind securitatea aeriană (Ley 1/2011 por la que se establece el Programa Estatal de Seguridad Operacional para la Aviación Civil y se modifica la Ley 21/2003, de 7 de julio, de Seguridad Aérea) din 4 martie 2011 (BOE nr. 55 din 5 martie 2011, p. 24995, denumită în continuare „LNA”), prevede:

„Transportatorul este obligat să transporte pasagerii și bagajul acestora în prețul biletului, în limitele de greutate fixate de regulamente, independent de numărul de bagaje și de volumul lor.

Bagajul excedentar face obiectul unei dispoziții speciale.

În acest sens, nu vor fi considerate bagaje obiectele și bagajele de mână pe care pasagerul le păstrează cu el. Transportatorul este obligat să transporte gratuit în cabină, ca bagaj de mână, obiectele și bagajele pe care pasagerul le păstrează cu el, inclusiv articolele achiziționate în magazinele situate în aeroporturi. Refuzul îmbarcării unor asemenea obiecte și bagaje este permis numai pentru motive legate de securitate, de greutatea sau de dimensiunea obiectului raportată la caracteristicile aeronavei.”

- 13 Potrivit articolului 82, intitulat „Noțiunea de clauze abuzive”, din textul codificat al Legii generale privind protecția consumatorilor și a utilizatorilor și al altor legi complementare, adoptat prin Decretul legislativ regal 1/2007 (Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias) din 16 noiembrie 2007 (BOE nr. 287 din 30 noiembrie 2007, p. 49181, denumită în continuare „Legea privind protecția consumatorilor”):

„1. Sunt considerate clauze abuzive orice dispoziții care nu au făcut obiectul unei negocieri individuale și orice practici care nu au fost acceptate în mod expres care, în pofida cerinței de bună-credință, creează în detrimentul consumatorului și al utilizatorului un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract.

[...]

4. Fără a aduce atingere celor prevăzute în alineatele precedente, sunt abuzive în orice caz clauzele care, în conformitate cu prevederile articolelor 85-90 inclusiv:

[...]

b. limitează drepturile consumatorului și ale utilizatorului;

c. determină o lipsă de reciprocitate în contract;

[...]”

- 14 Articolul 86 din Legea privind protecția consumatorilor, intitulat „Clauzele abuzive privind limitarea drepturilor de bază ale consumatorului și ale utilizatorului”, prevede:

„În orice caz sunt abuzive clauzele care limitează sau privează consumatorul și utilizatorul de drepturile recunoscute prin norme dispozitive sau imperative și în particular acele prevederi care stabilesc:

[...]

7. impunerea oricărei alte renunțări sau limitări a drepturilor de bază ale consumatorului și utilizatorului.”

- 15 Articolul 87 din legea menționată, intitulat „Clauze abuzive prin lipsă de reciprocitate”, prevede:

„Sunt abuzive clauzele care determină o lipsă de reciprocitate în contract, contrar bunei-credințe, în defavoarea consumatorului și a utilizatorului și în particular:

[...]

6. dispozițiile care impun obstacole oneroase sau disproportionale la exercitarea drepturilor recunoscute consumatorului și utilizatorului contractului, în special în contractele de prestări de servicii sau livrare de mărfuri cu executare succesivă sau continuă, impunerea unor termene cu o durată excesivă, renunțarea sau stabilirea unor limitări care exclud sau îngreunează dreptul consumatorului sau al utilizatorului de a pune capăt acestor contracte, precum și îngreunarea

exercitării acestui drept prin înțelegerea părților, de exemplu prin clauze care prevăd impunerea unor formalități diferite de cele prevăzute pentru încheierea unui contract sau pierderea sumelor achitate în avans, plata unor servicii care nu au fost prestate în mod real, acordarea posibilității societății în cauză de a executa unilateral clauzele penale stipulate prin contract sau stabilirea unor despăgubiri care nu corespund prejudiciilor efectiv cauzate.”

- 16 Articolul 89 din Legea privind protecția consumatorilor, intitulat „Clauzele abuzive care afectează încheierea și executarea contractului”, prevede:

„În toate situațiile sunt asimilate clauzelor abuzive:

[...]

5. Majorările de preț pentru serviciile conexe, pentru finanțare, pentru amânări, pentru taxe suplimentare, pentru despăgubirile sau pentru penalizările care nu corespund prestațiilor suplimentare care pot fi acceptate sau respinse în fiecare caz, exprimate cu claritatea corespunzătoare sau menționate separat.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 17 În luna august 2010, doamna Arias Villegas a cumpărat, prin internet, bilete de avion de la compania aeriană Vueling Airlines. Era vorba despre patru bilete dus-întors care îi permiteau să călătorească împreună cu alte trei persoane între La Coruña (Spania) și Amsterdam (Țările de Jos), zborurile respective urmând să aibă loc la 18 și la 23 octombrie 2010. Deoarece doamna Arias Villegas a înregistrat în total două valize pentru cei patru pasageri vizați, Vueling Airlines a majorat cu 40 de euro, respectiv cu 10 euro per bagaj și per zbor, prețul de bază al biletelor de avion, care se ridică la 241,48 euro.
- 18 Ulterior efectuării călătoriei respective, doamna Arias Villegas a depus o plângere împotriva Vueling Airlines la primăria din Ourense, în care a reproșat acestei companii aeriene introducerea unei clauze abuzive în contractul de transport aerian vizat. Potrivit persoanei interesate, această clauză este incompatibilă cu dreptul spaniol aplicabil, care ar recunoaște pasagerului aerian dreptul de a-i fi înregistrată o valiză fără costuri suplimentare. Această plângere a fost transmisă Instituto Galego de Consumo, care a inițiat împotriva Vueling Airlines o procedură de sancționare în urma căreia s-a aplicat acestei societăți o amendă de 3 000 de euro. Această sancțiune era motivată de încălcarea articolului 97 din LNA, precum și de încălcarea unui număr de dispoziții din reglementarea spaniolă privind protecția consumatorilor, în special a articolelor 82, 86, 87 și 89 din Legea privind protecția consumatorilor.
- 19 Întrucât inițial s-a îndreptat împotriva sancțiunii menționate pe calea unui recurs ierarhic în care nu a avut câștig de cauză, Vueling Airlines a sesizat ulterior Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 1 de Ourense (Tribunalul de Contencios-Administrativ n° 1 Ourense). În fața acestei instanțe, Vueling susține că dreptul Uniunii Europene, în special articolul 22 din Regulamentul nr. 1008/2008, prevede un principiu al libertății de stabilire a tarifelor, potrivit căruia transportatorii aeriieni pot stabili un preț de bază al biletelor care să nu cuprindă înregistrarea bagajelor și pot majora ulterior acest preț, în ipoteza în care clientul dorește să efectueze o astfel de înregistrare. Instituto Galego de Consumo arată, dimpotrivă, că reglementarea Uniunii privind libertatea tarifelor pentru transportul aerian nu se opune prevederilor dreptului spaniol care, stabilind conținutul contractului de transport aerian, recunosc pasagerilor dreptul de a include automat, în prestația de transport, înregistrarea unui bagaj care prezintă anumite caracteristici.

- 20 Potrivit instanței de trimitere, dreptul spaniol recunoaște în mod clar consumatorului dreptul de a înregistra, în orice caz, un bagaj care prezintă anumite caracteristici, fără majorarea prețului de bază al biletului de avion. Un astfel de drept ar constitui o măsură logică și rezonabilă de protecție a consumatorului, legată de însăși demnitatea pasagerului. Dat fiind că acest drept se înscrie în definiția legală a contractului de transport aerian, printre prestațiile pe care trebuie în general să le asigure toate societățile care desfășoară această activitate, acesta nu ar fi contrar principiului libertății de stabilire a tarifelor aeriene.
- 21 În această privință, instanța de trimitere arată că îi revine pasagerului decizia dacă dorește să înregistreze sau să nu înregistreze un bagaj și că transportul bagajului înregistrat influențează de asemenea costurile cu combustibilul și organizarea zborului. Or, în aceeași situație s-ar găsi și greutatea proprie a pasagerului sau utilizarea toaletei din avion în timpul zborului, fără a fi posibilă însă aplicarea în consecință de către companiile aeriene a unei majorări a prețului biletului în funcție de acești factori, o astfel de practică afectând, potrivit instanței menționate, demnitatea pasagerului și drepturile sale în calitate de consumator.
- 22 Instanța menționată arată că, în speță, doamna Arias Villegas a fost atrasă de prețul scăzut al biletului afișat pe site-ul internet al Vueling Airlines. În cursul procedurii de cumpărare a biletului, ar fi descoperit că prețul anunțat nu cuprindea posibilitatea de înregistrare a unui bagaj, deși în călătorie era necesară, în mod logic, o astfel de înregistrare. Astfel, potrivit instanței de trimitere, consumatorul nu a fost constrâns numai să renunțe la dreptul recunoscut de reglementarea spaniolă, în sensul înregistrării unui bagaj per pasager, ci a fost și obligat la plata unei suprataxe, neanunțată în prealabil pe site-ul internet al companiei aeriene vizate, pentru înregistrarea bagajelor.
- 23 În aceste condiții, Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 1 de Ourense a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 22 alineatul (1) din Regulamentul nr. [1008/2008] trebuie interpretat în sensul că se opune unei norme naționale (articolul 97 din [LNA]) care obligă companiile de transport aerian de pasageri să le recunoască acestora, indiferent de situație, dreptul de a înregistra o valiză fără nicio suprataxă sau majorare a prețului de bază al biletului achiziționat?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 24 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 22 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1008/2008 se opune unei norme de drept național care obligă transportatorii aerieni să transporte, în orice împrejurări, nu numai pasagerul, ci și bagajele înregistrate ale acestuia, în măsura în care aceste bagaje îndeplinesc anumite cerințe, în special privind greutatea, la prețul biletului de avion și fără ca vreun supliment de preț să poată fi solicitat pentru transportul acestor bagaje.
- 25 Trebuie subliniat, cu titlu introductiv, că guvernul spaniol a arătat în observațiile sale scrise, precum și în ședința care a avut loc în fața Curții că instanța de trimitere interpretează în mod eronat legislația națională în discuție în litigiul principal. Potrivit acestui guvern, legislația menționată vizează conținutul contractului de transport aerian și în special obligația companiilor aeriene de a asigura transportul bagajelor pasagerilor. Astfel, această prevedere nu ar reglementa prețul titlului de transport și nu ar obliga nicidecum companiile aeriene să transporte gratuit bagajele înregistrate.
- 26 În această privință, trebuie amintit că, în cadrul unei trimiteri preliminare, nu este de competența Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea dispozițiilor naționale și nici să hotărască dacă interpretarea dată de instanța națională este corectă (a se vedea în special Hotărârea Corsten, C-58/98,

EU:C:2000:527, punctul 24, Hotărârea Dynamic Medien, C-244/06, EU:C:2008:85, punctul 19, Hotărârea Angelidaki și alții, C-378/07-C-380/07, EU:C:2009:250, punctul 48, precum și Hotărârea Samba Diouf, C-69/10, EU:C:2011:524, punctul 59).

- 27 În aceste condiții, este necesar să se examineze cererea de decizie preliminară pornind de la premisa, care este cea a instanței de trimitere, potrivit căreia reglementarea în discuție în litigiul principal obligă transportatorii aerieni să transporte, în orice împrejurări, bagajele înregistrate ale pasagerilor, în măsura în care aceste bagaje îndeplinesc anumite cerințe, în special privind greutatea, la prețul biletului de avion și fără ca vreun supliment de preț să poată fi solicitat cu acest titlu.
- 28 Trebuie amintit că Regulamentul nr. 1008/2008 reglementează în special prețul serviciilor aeriene exploatate în interiorul Uniunii. În această privință, potrivit articolului 22 alineatul (1) din acest regulament, transportatorii aerieni stabilesc în mod liber „tarifele pentru transportul aerian de pasageri”, acestea fiind definite la articolul 2 punctul 18 din regulament drept prețurile care trebuie plătite transportatorilor aerieni pentru transportul pasagerilor prin intermediul serviciilor aeriene, precum și condițiile în care se aplică aceste prețuri. Regulamentul menționat vizează, așadar, în mod explicit libertatea de stabilire a tarifelor în ceea ce privește transportul de pasageri, însă fără a aborda expres stabilirea tarifelor pentru serviciul de transport al bagajelor înregistrate ale acestora.
- 29 Or, în ceea ce privește expresia „tarifele pentru transportul aerian de pasageri” care figurează la articolul 2 punctul 18 din Regulamentul nr. 1008/2008, trebuie să se constate că există anumite disparități la nivelul versiunilor lingvistice ale acestei dispoziții. Dacă, precum în versiunea în limba franceză, sunt vizate „tarifele pentru pasageri” („tarifs des passagers”) în special în versiunea în limba suedeză („passagerarpriser”), se menționează „tarifele aeriene” în versiunile în limbile spaniolă („tarifas aéreas”) și engleză („air fares”), „tarifele pentru zboruri” în versiunile în limbile germană („Flugpreise”) și finlandeză („lentohinnat”) sau „tarifele biletelor” în versiunile în limbile daneză („flybilletpriser”) și estonă („piletihinnad”) ale regulamentului menționat.
- 30 În această privință, trebuie amintită jurisprudența constantă a Curții potrivit căreia necesitatea aplicării și, prin urmare, a interpretării uniforme a dispozițiilor dreptului Uniunii exclude posibilitatea ca, în caz de îndoială, textul unei dispoziții să fie privit în mod izolat prin raportare doar la una dintre versiunile sale, impunând, dimpotrivă, ca acesta să fie interpretat și aplicat în lumina versiunilor existente în celelalte limbi oficiale (a se vedea în special Hotărârea Stauder, 29/69, EU:C:1969:57, punctul 3, Hotărârea EMU Tabac și alții, C-296/95, EU:C:1998:152, punctul 36, și Hotărârea Profisa, C-63/06, EU:C:2007:233, punctul 13).
- 31 În caz de neconcordanță între diferitele versiuni lingvistice ale unui text al Uniunii, dispoziția în cauză trebuie să fie interpretată în raport cu economia generală și cu finalitatea reglementării din care face parte (a se vedea în special Hotărârea Bouchereau, 30/77, EU:C:1977:172, punctul 14, Hotărârea Italia/Comisia, C-482/98, EU:C:2000:672, punctul 49, precum și Hotărârea Eleftheri tileorasi și Giannikos, C-52/10, EU:C:2011:374, punctul 24).
- 32 În aceste condiții, trebuie să se constate că, în capitolul IV din Regulamentul nr. 1008/2008, consacrat dispozițiilor privind stabilirea tarifelor, articolul 22 alineatul (1), privind libertatea de stabilire a tarifelor, este completat prin articolul 23 alineatul (1), care urmărește să garanteze în special informarea și transparența prețurilor serviciilor aeriene la plecarea de pe un aeroport situat pe teritoriul unui stat membru și care contribuie, prin urmare, la asigurarea protecției clientului care recurge la aceste servicii (a se vedea în acest sens Hotărârea ebookers.com Deutschland, C-112/11, EU:C:2012:487, punctul 13). În această privință, această din urmă dispoziție prevede obligații de informare și de transparență în ceea ce privește în special condițiile aplicabile tarifelor pentru transportul aerian de pasageri, prețul final care urmează să fie plătit, tariful pentru transportul aerian de pasageri și elementele prețului care nu pot fi evitate, sunt previzibile și se adaugă la acesta, precum și suplimentele de preț opționale aferente unor servicii care vin în completarea serviciului aerian propriu-zis.

- 33 În pofida faptului că articolul 23 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1008/2008 nu vizează expres stabilirea tarifelor pentru transportul bagajelor, trebuie să se considere că obligațiile prevăzute în această dispoziție vizează și această stabilire a tarifelor, ținând seama în special de obiectivul de comparabilitate efectivă a prețurilor serviciilor aeriene enunțat în considerentul (16) al acestui regulament.
- 34 În plus, astfel cum a subliniat avocatul general în special la punctul 46 din concluzii, este necesar să se arate că suplimentul de preț legat de înregistrarea unui bagaj constituie o condiție de aplicare a prețului care trebuie plătit transportatorului aerian pentru transportul pasagerilor prin intermediul serviciilor aeriene în sensul articolului 2 punctul 18 din Regulamentul nr. 1008/2008.
- 35 În consecință, este necesar să se considere că Regulamentul nr. 1008/2008 este aplicabil în cazul stabilirii tarifelor aferente transportului bagajelor.
- 36 În ceea ce privește modul în care trebuie stabilite aceste tarife, articolul 23 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1008/2008 impune în special, pe de o parte, ca elementele prețului serviciului aerian care nu pot fi evitate și sunt previzibile să fie întotdeauna indicate în calitate de componente ale prețului final care urmează să fie plătit și, pe de altă parte, ca suplimentele de preț aferente unui serviciu care nu este nici obligatoriu, nici indispensabil pentru serviciul aerian propriu-zis să fie comunicate în mod clar, transparent și lipsit de ambiguitate la începutul oricărui proces de rezervare, iar acceptarea lor de către client să se facă pe baza alegerii acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea ebookers.com Deutschland, EU:C:2012:487, punctul 14).
- 37 Astfel, în scopul de a răspunde la întrebarea dacă Regulamentul nr. 1008/2008 permite să se impună plata unui preț separat pentru serviciul de transport al bagajelor înregistrate, trebuie să se determine dacă prețul care urmează să fie plătit pentru transportul unor astfel de bagaje constituie un element care nu poate fi evitat și este previzibil al prețului serviciului aerian sau dacă reprezintă un supliment de preț opțional aferent unui serviciu care vine în completarea serviciului aerian propriu-zis.
- 38 În această privință, practica comercială a companiilor aeriene a constat în mod tradițional în a permite pasagerilor să își înregistreze bagajele fără a achita taxe suplimentare. Or, întrucât modelele comerciale ale companiilor au cunoscut o evoluție considerabilă odată cu utilizarea din ce în ce mai generalizată a transportului aerian, trebuie să se constate că, în prezent, anumite companii urmează un model comercial care constă în oferirea de servicii aeriene la cel mai scăzut preț. În aceste condiții, costul legat de transportul bagajelor, în calitate de componentă a prețului acestor servicii, are, o importanță relativă mai mare decât anterior și, prin urmare, este posibil ca transportatorii aerieni interesați să dorească să solicite plata unui supliment de preț cu acest titlu. În plus, nu se poate exclude ca anumiți pasageri aerieni să prefere să călătorească fără bagaje înregistrate, cu condiția ca această opțiune să reducă prețul titlului lor de transport.
- 39 Având în vedere aceste considerații, trebuie să se aprecieze că prețul care urmează să fie plătit pentru transportul bagajelor înregistrate de pasagerii aerieni poate constitui un supliment de preț opțional în sensul articolului 23 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1008/2008, dat fiind că un astfel de serviciu nu poate fi considerat drept obligatoriu sau indispensabil pentru transportul acestor pasageri.
- 40 În schimb, în ceea ce privește bagajele neînregistrate, respectiv bagajele de mână, trebuie arătat, în scopul de a da un răspuns complet instanței de trimitere, că aceste bagaje trebuie considerate în principiu ca fiind un element indispensabil al transportului pasagerilor și că, în consecință, transportul acestora nu poate face obiectul unui supliment de preț, cu condiția ca astfel de bagaje de mână să răspundă unor cerințe rezonabile sub aspectul greutateii și al dimensiunilor și să respecte cerințele aplicabile în materie de securitate.

- 41 Astfel, trebuie amintite, după cum a procedat și avocatul general la punctele 54 și 55 din concluzii, diferențele existente între caracteristicile serviciului de transport al bagajelor înregistrate, pe de o parte, și cele ale serviciului de transport al bagajelor de mână, pe de altă parte. În această privință, atunci când bagajele înregistrate sunt încredințate transportatorului aerian, acesta își asumă răspunderea pentru procesarea și custodia acestora, ceea ce poate determina costuri suplimentare pentru el. Or, transportul bagajelor neînregistrate, respectiv al efectelor personale pe care pasagerul le păstrează cu sine, se află în altă situație.
- 42 Pe de altă parte, această distincție între transportul bagajelor înregistrate și cel al bagajelor de mână se traduce în reglementarea privind răspunderea transportatorului aerian pentru daunele produse bagajelor, astfel cum reiese din prevederile Convenției de la Montreal, la care Uniunea este parte. Conform articolului 17 alineatul (2) din această convenție, transportatorul aerian este răspunzător pentru daunele produse bagajelor înregistrate, cu condiția ca faptul care a provocat aceste daune să se fi produs la bordul aeronavei sau în cursul oricărei perioade în care transportatorul avea în grijă bagajul înregistrat, în timp ce, în ceea ce privește bagajele neînregistrate, răspunderea transportatorului este angajată numai dacă dauna rezultă din vina sa sau a prepușilor sau a mandatarilor săi.
- 43 În ceea ce privește o reglementare națională precum cea în discuție în litigiul principal, care obligă transportatorii aerieni să transporte, în orice împrejurări, nu numai pasagerul, ci și bagajele înregistrate ale acestuia, cu condiția ca acestea din urmă să îndeplinească anumite cerințe, în special privind greutatea, la prețul biletului de avion și fără ca vreun supliment de preț să poată fi solicitat pentru transportul acestor bagaje, este necesar să se constate că, în mod vădit, o asemenea reglementare nu permite transportatorilor aerieni să factureze separat un astfel de supliment în temeiul transportului bagajelor înregistrate și, în consecință, să stabilească în mod liber un preț pentru transportul pasagerilor.
- 44 În această privință, trebuie arătat că, fără a aduce atingere aplicării, în special, a normelor stabilite în materie de protecție a consumatorilor (a se vedea în acest sens Hotărârea *ebookers.com Deutschland*, EU:C:2012:487, punctul 17), dreptul Uniunii nu se opune ca statele membre să reglementeze aspecte privind contractul de transport aerian, în special în scopul de a proteja consumatorii împotriva practicilor abuzive. Totuși, o astfel de reglementare națională nu poate repune în discuție dispozițiile privind stabilirea tarifelor din Regulamentul nr. 1008/2008.
- 45 Or, o reglementare națională care impune ca prețul care urmează să fie plătit pentru transportul bagajelor înregistrate să fie inclus, în orice situație, în prețul de bază al biletului de avion interzice orice stabilire a unui preț diferit pentru un titlu de transport care include dreptul de a înregistra bagaje față de un titlu de transport care nu oferă această posibilitate. Prin urmare, aceasta încalcă nu numai dreptul transportatorilor aerieni de a stabili în mod liber prețurile care trebuie plătite pentru transportul pasagerilor în cadrul serviciilor aeriene, precum și condițiile de aplicare a acestor prețuri, conform articolului 2 punctul 18 și articolului 22 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1008/2008, ci este de asemenea de natură să repună în discuție în special obiectivul urmărit prin acest regulament, și anume acela de a face posibilă comparabilitatea efectivă a acestor prețuri, întrucât transportatorii aerieni vizați printr-o astfel de reglementare națională nu sunt autorizați să stabilească un tarif separat pentru serviciul de transport al bagajelor înregistrate, în condițiile în care companiile aeriene supuse reglementării unui alt stat membru sunt autorizate în acest sens.
- 46 Pe de altă parte, întrucât realizarea obiectivului care constă în a face posibilă comparabilitatea efectivă a prețurilor serviciilor aeriene presupune respectarea strictă a cerințelor prevăzute la articolul 23 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1008/2008, trebuie amintit că, în ceea ce privește respectarea efectivă a obligațiilor de informare și de transparență care revin Vueling Airlines în temeiul acestei dispoziții, le revine autorităților naționale sarcina de a verifica, dacă este cazul, dacă aceste obligații sunt respectate.

- 47 În fine, instanța națională are obligația ca, în cea mai mare măsură posibilă, să interpreteze reglementarea internă pe care trebuie să o aplice în conformitate cu cerințele dreptului Uniunii (Hotărârea Engelbrecht, C-262/97, EU:C:2000:492, punctul 39, Hotărârea ČEZ, C-115/08, EU:C:2009:660, punctul 138, și Hotărârea Wall, C-91/08, EU:C:2010:182, punctul 70).
- 48 În cazul în care rezultatul vizat de dreptul Uniunii nu poate fi obținut în temeiul unei interpretări conforme a dreptului intern, instanța națională are în special obligația de a asigura efectul deplin al dispozițiilor de drept al Uniunii, lăsând neaplicată din oficiu, dacă este necesar, orice dispoziție contrară din legislația națională (a se vedea în acest sens Hotărârea Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, punctul 24, Hotărârea Berlusconi și alții, C-387/02, C-391/02 și C-403/02, EU:C:2005:270, punctul 72, Hotărârea Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punctul 43, precum și Hotărârea Melki și Abdeli, C-188/10 și C-189/10, EU:C:2010:363, punctul 43).
- 49 Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 22 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1008/2008 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări precum cea în discuție în litigiul principal, care obligă transportatorii aerieni să transporte, în orice împrejurări, nu numai pasagerul, ci și bagajele înregistrate ale acestuia, în măsura în care aceste bagaje îndeplinesc anumite cerințe, în special privind greutatea, la prețul biletului de avion și fără ca vreun supliment de preț să poată fi solicitat pentru transportul acestor bagaje.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 50 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Articolul 22 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1008/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 septembrie 2008 privind normele comune pentru operarea serviciilor aeriene în Comunitate trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări precum cea în discuție în litigiul principal, care obligă transportatorii aerieni să transporte, în orice împrejurări, nu numai pasagerul, ci și bagajele înregistrate ale acestuia, în măsura în care aceste bagaje îndeplinesc anumite cerințe, în special privind greutatea, la prețul biletului de avion și fără ca vreun supliment de preț să poată fi solicitat pentru transportul acestor bagaje.

Semnături